

Duurzame Uitvaart

♡ Liefdevol afscheid voor mens en natuur ♡

Kitty Vreeswijk
Slotstuk Meander Uitvaartopleiding
februari 2022

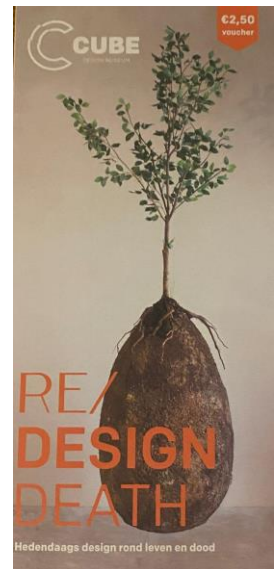

Het roodborstje staat symbool voor de liefdevolle verbinding met mens en natuur.
Het is getekend door Joyce Missler, regio groepsgenootje.
Onze regiogroep voelt als een warm bad met heel veel liefde, inspiratie, warmte en aandacht.

Duurzaamheid binnen de uitvaartwereld

Duurzaamheid is een belangrijk interessegebied voor mij. Al 12 jaar geef ik les in duurzaamheid bij de opleiding Technische Bedrijfskunde op de Hogeschool Utrecht. Samen met studenten onderzoeken we welke duurzaamheidsthema's relevant zijn voor bedrijven in diverse sectoren. En we kijken wie de belangrijkste stakeholders zijn en op welke manier ze invloed uit kunnen oefenen bij de verduurzaming. Duurzaamheid vind ik interessant en boeiend juist omdat het complex is en omdat zowel technologische ontwikkelingen als gedragsverandering een belangrijke rol spelen. Ook het persoonlijk aspect van "hoe duurzaam ben ik eigenlijk zelf?" is een vraagstuk dat mij nog steeds bezighoudt.

In oktober 2020 bezocht ik in Zuid Limburg de expositie "Redesign Death". Hierbij werd met vijftig designs rond de thema's voorbereiding, afscheid, rouw & voortleven en eeuwig leven, invulling gegeven aan de behoeften en rituelen die er zijn rondom overlijden. Hier zag ik o.a. de Loop kist, Capsula Mundi, humaan composteren, de 100% biologisch afbreekbare urn maar ook de IKEA kist die je zelf in elkaar kan zetten. Hier is bij mij het zaadje voor mijn rol in de uitvaartwereld geplant. Ik werd heel nieuwsgierig naar deze duurzame innovaties en naar hoe de uitvaartwereld eigenlijk in elkaar zit. Graag wil ik een bijdrage leveren aan een liefdevol afscheid voor mens en natuur.

Casus

In de Utrechtse Heuvelrug, komt een vrouw te overlijden van begin 50 jaar. Zij en haar man hebben gestudeerd in Delft en ze hebben 4 kinderen. Al hun hele werkzame leven hebben ze veel aandacht voor duurzaamheid. De vrouw heeft veel betekend voor sociale bewonersinitiatieven. Ze koken vegetarisch met producten uit de buurt. Vervoer gebeurt voornamelijk op de fiets en met het OV. De expertise die haar man heeft vanuit de duurzame energiebranche, is ingezet om hun honderd jaar oude woning te verduurzamen. Eén of twee keer per jaar wordt er nog gevlogen voor vakanties. De vrouw heeft hier moeite mee vanuit de zorg voor de planeet maar haar man vindt dat ze toch moeten genieten zolang het nog kan. Vanuit de studietijd hebben ze een grote vriendenkring die door het hele land woont. De oudste dochter is kort geleden uit huis gegaan vanwege een studie in Wageningen.

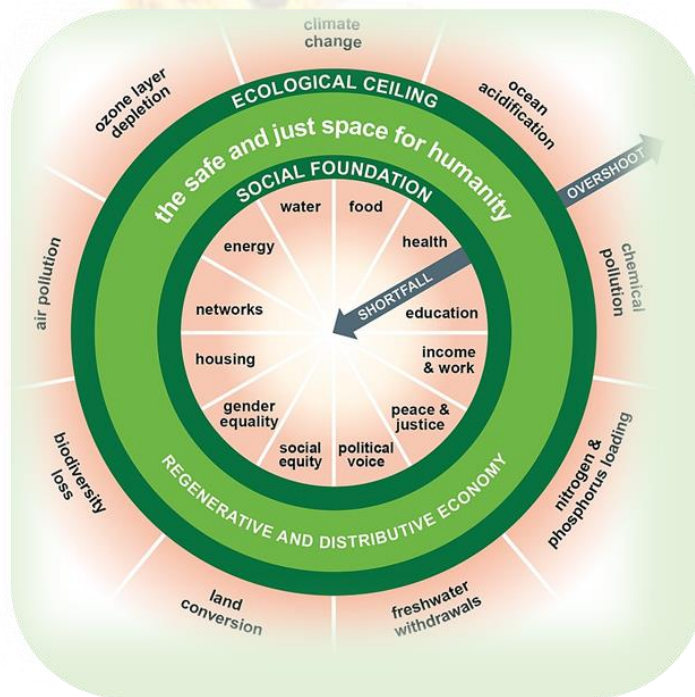
*Hoe kan ik deze familie als uitvaartbegeleider bijstaan
in het realiseren van een liefdevol afscheid voor mens en natuur?*

Wat is duurzaamheid, wat is een duurzame uitvaart?

Voor mij betekent duurzaamheid dat we met de huidige wereldbevolking in onze behoeftes kunnen voorzien zonder dat we komende generaties de mogelijkheid te ontnemen om in vergelijkbare mate in hun behoeftes te voorzien. Kortgezegd:

We hebben één aarde.....daar moeten we het mee doen

Voordat we allerlei duurzaamheidsacties nemen, is het belangrijk om te begrijpen hoe de aarde werkt, als systeem. Er is geen ruimte voor ongebreidelde groei. De econoom Kate Raworth formuleert dit treffend met de enige donut die goed is voor ons. Respecteer de buitengrenzen (milieu) en de binnengrenzen (sociaal).

Kate Raworth, the donut economy

De milieu impact die ons handelen heeft op de planeet aarde, wordt bepaald door drie aspecten.

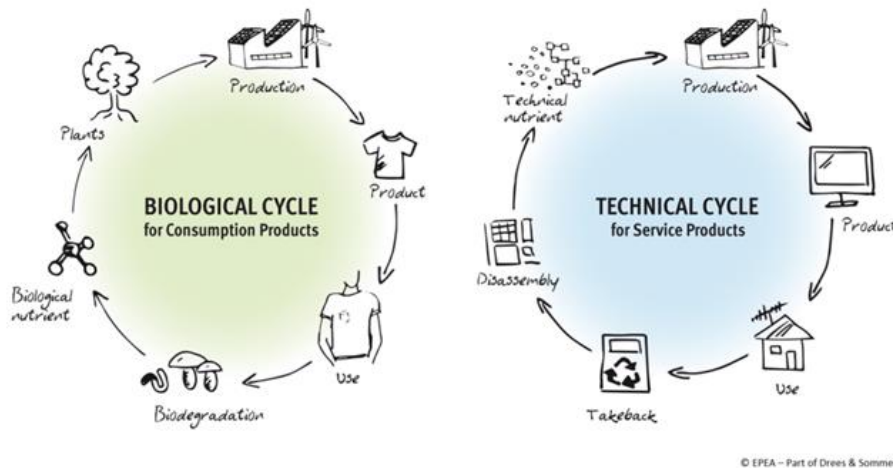
Factoren bepalend voor milieu impact

Ten eerste de omvang van de wereldbevolking, hoe meer mensen, hoe groter de impact op het milieu¹. Ten tweede het technologie aspect. Zo kan duurzame energie technologie de milieu impact verkleinen, bijvoorbeeld door elektrische auto's. De derde factor gaat over gedrag. Het consumptiegedrag en daarmee

¹ Doodgaan † is het meest duurzame dat je kunt doen...

de milieu impact van welvarende landen en personen is aanmerkelijk hoger dan dat van arme landen of personen. Hoe meer geld je hebt, hoe meer je doorgaans consumeert en hoe groter de milieu impact is.

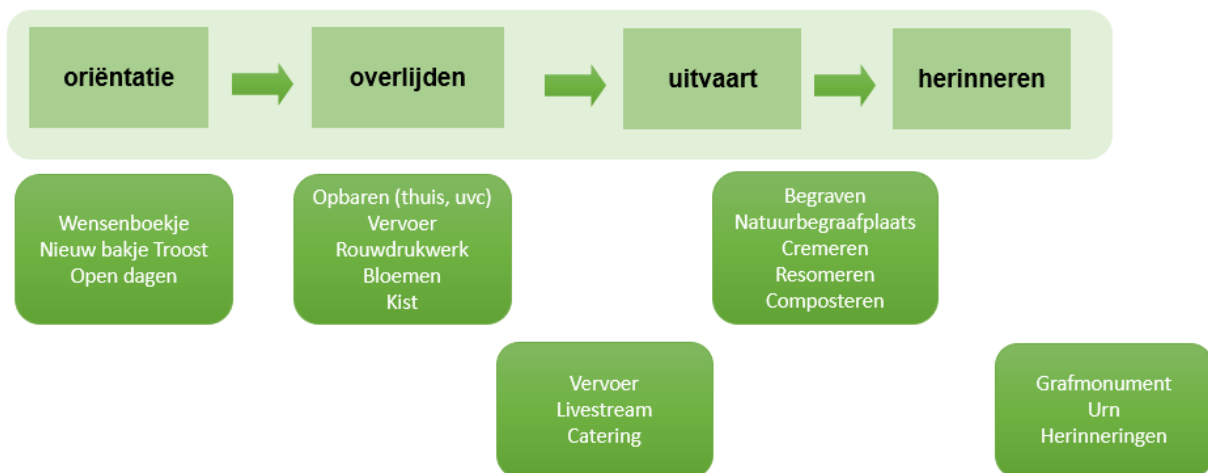
Onze huidige systemen zijn vooral lineair (take-make-waste) waardoor een grote afvalberg ontstaat en een ongezond leefklimaat. De laatste tien jaar zien we de eerste stappen richting een circulair systeem. Binnen een circulair systeem zijn de kringlopen gesloten waarbij grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, en hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een biologische kringloop (levend materiaal, composteerbaar) en een technologische kringloop (eindige materialen zoals metalen, kunststoffen, fossiele brandstoffen; focus op gebruik en beheer ipv verbruiken en afdanken).

Van lineaire naar circulaire systemen – biologische en technologische cyclus

Ellen MacArthur foundation en Cradle to Cradle foundation

Als we aan de slag willen met duurzaamheid binnen de uitvaartsector, moeten we eerst begrijpen hoe het uitvaart proces eruit ziet. We gaan uit van vier stappen: oriëntatie; overlijden (en periode tot uitvaart); de uitvaart zelf (met keuze uitvaartstechniek) en tenslotte de fase erna, herinneren. Bij deze stappen zijn een aantal mogelijke keuzes en activiteiten aangegeven die een impact hebben op het milieu.

Uitvaart proces en activiteiten met impact

Daarnaast kijken we naar de verschillende partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van een uitvaart: toeleveranciers, uitvaartorganisaties en nabestaanden.

Wie (stakeholders)?

Toeleveranciers (kisten, rouwdrukwerk, vervoer, grafmonument, afscheidslocaties)

Uitvaartorganisaties (groot, klein)

Nabestaanden (consumenten)

DELA heeft de CO₂ uitstoot van een gemiddelde DELA uitvaart berekend (ongeveer een ton CO₂ per uitvaart). Ook is de CO₂ uitstoot per uitvaart schakel onderzocht. Dit is met name interessant om te kijken wie in welke mate invloed uit kan oefenen bij het verduurzamen van de uitvaart. Ik was behoorlijk gedesillusioneerd toen ik zag dat het bezoekersvervoer bijna de helft van de (48%) CO₂ uitstoot veroorzaakt. Hoeveel invloed heb je daar nog op als uitvaartbegeleider? Corona had wél duidelijk invloed. Dit zorgde voor 50% minder CO₂ uitstoot. Ook al heeft corona voor uitvaarten positieve neveneffecten gehad (mogelijkheid intiem afscheid, livestream), het op deze wijze beperken van bezoekersvervoer staat voor mij haaks op een liefdevol afscheid.

(duurzame) uitvaart keten

IMPACT CO₂-UITSTOOT PER UITVAARTSCHAKEL BIJ EEN GEMIDDELDE DELA-UITVAART

SCHAKEL	PERCENTAGE PER SCHAKEL	AANTAL BOMEN
cremeren	8	4,22
crematoria/uitvaartcentra	7	3,7
uitvaartverzorger (incl. diens vervoer)	2,7	1,58
overbrenghvervoer	1,3	0,69
opbaren (incl. condoleancevervoer bezoekers)	15	7,98
bezoekersvervoer (dienst)	48	25,34
staatsievervoer	2	1,06
kist	5	2,64
drukwerk	2	1,06
bloemen	1,4	0,74
horeca	2	1,06
grafmonument	5	2,64
overig	0,6	0,32
TOTAAL	100	53,03

Coöperatie Dela berekende de CO₂-uitstoot van een gemiddelde Dela-uitvaart: 1056 kg. Deze ruime ton CO₂ is onderverdeeld in 13 deelaspecten van de uitvaart. Uit eerder milieuonderzoek (van onder andere TNO) wisten we al dat de autokilometers die bezoekers van een uitvaart rijden verreweg het grootste aandeel vormen. Dat blijkt ook uit de berekeningen van Dela: het vervoer van de uitvaartgasten op de dag van de uitvaart bepaalt de helft van de CO₂-uitstoot.

Bram van der Zijden van MVO-uitvaartbranche rekende de CO₂-uitstoot om naar bomen. Hij gebruikte daarvoor het model van Nemo-kennislink: 50 volwassen bomen produceren in 1 jaar tijd zo'n ton CO₂. Het vervoer van de uitvaartgasten kost dan 25 bomen, het staatsievervoer 1 boom, het overbrenghvervoer na overlijden 1 boom, het opbaren 8 bomen (inclusief overbrenghvervoer en vervoer voor de condoleancegasten) en de uitvaartverzorger (waaronder diens vervoer) 4 bomen.

Bron: Persbericht MVO-Uitvaartbranche, Juli 2021.

CO₂ uitstoot uitvaart
1056 kg
gemiddelde (Dela) uitvaart

Bezoekersvervoer
48% !!!

Corona 50% minder
CO₂ uitstoot!!!!

WAAR zit de IMPACT?

WIE heeft er INVLOED? HOE?

IMPACT = POPULATIE x GEDRAG x TECHNOLOGIE

Conclusie: in 2019 zorgden ruim 150.000 uitvaarten een CO₂-uitstoot van 158.400 ton. Wil de uitvaartsector deze CO₂-impact compenseren dan zouden er voor 2019 (afgerond) 7.900.000 (zeven miljoen negenhonderdduizend) volwassen bomen één jaar hebben moeten groeien!

Verder wordt gekeken **wie** er per uitvaart schakel invloed heeft op de milieu impact en **hoe** (technologie, gedrag) en **wat** mogelijke duurzame alternatieven zijn.

WAAR zit de IMPACT?
WIE heeft er INVLOED? HOE?

♡ Liefdevol afscheid voor mens en natuur ♡

IMPACT = POPULATIE x GEDRAG x TECHNOLOGIE

Onderdeel	Impact%	Invloed	Hoe	Duurzame alternatieven
1. Uitvaarttechniek cremeren (of begraven, natuurbegraven, resomeren)	8	Creatoria	Technologie	Elektrische crematieovens
2. Uitvaartcentrum / crematorium	7	Creatoria	Technologie	Duurzame bedrijfsvoering, energiebesparing, vervoer
3. Uitvaartverzorging incl vervoer	2,7	Uitvaartorganisatie	Technologie	Elektrische auto, fiets
4. Overbrengvervoer + staatsie	3,3	Uitvaartorganisatie	Technologie	Duurzaam rouwvervoer: loopkoets, rouwbakfiets
5. Opbaren incl condoleance vervoer	15	Uitvaartorganisatie	Technologie, gedrag	Alles op 1 locatie bespaart vervoersbewegingen, graszoden
6. Bezoekersvervoer	48	Nabestaanden (H)	Gedrag, technologie	Livestream, carpools, OV bij crematoria. Alles op 1 locatie bespaart vervoersbewegingen,
7. Kist	5	Toeleveranciers, Nabestaanden	Technologie	Grafmand van wilgentenen; wade; Fair Coffins
8. Drukwerk	2	Toeleveranciers, Nabestaanden	Technologie, gedrag	Digitaal versturen rouwkaart, duurzaam drukproces (papier, energie, inkt)
9. Bloemen	1,4	Toeleveranciers, Nabestaanden	Technologie, gedrag	Minder gifgebruik, bloemen zoals anjer, fresia, gerbera. Donatie i.p.v. bloemen
10. Horeca	2	Toeleveranciers, Nabestaanden	Technologie, gedrag	Lokale leveranciers, assortiment vegetarisch, minimaliseer verpakking, verspilling
11. Grafmonument	5	Toeleveranciers, Nabestaanden	Technologie, gedrag	Duurzame sierurnen, circlestone.nl
12. Overig	0,6			

CO2-emissie van een gemiddelde DELA-uitvaart (mvuitvaartbranche.nl)

Impact en invloed per uitvaart schakel

In dit overzicht is goed te zien dat er veel verschillende partijen op verschillende manieren betrokken zijn bij duurzaamheid binnen de uitvaartsector. De hoeveelheid impact en invloed verschilt per uitvaart schakel. Er zijn verschillende thema's (vervoer, bedrijfsvoering, producten, voedsel) en de impact wordt beïnvloed door zowel technologische oplossingen als door gedragsverandering. Kortom, duurzaamheid is een **complex** geheel. Waar moet je beginnen?

Mijn overtuiging is dat het leuk is om aan de mensen te laten zien dat er mooie, duurzame en ook betaalbare duurzame producten en oplossingen zijn. Tegelijkertijd geloof ik dat er pas echt verschil kan worden gemaakt als we beginnen bij het eindpunt. Werken vanuit alle onderdelen in de uitvaart keten. Succes laten bepalen door een liefdevol afscheid voor mens en natuur. En vanuit diverse strategische thema's (duurzame uitvaartproducten, bedrijfsvoering en professionals) kijken naar concrete acties en tools. Dus niet onderop starten vanuit een label, kijken wat de eisen zijn, zorgen dat je daar minimaal of ogenschijnlijk aan voldoet en dat dan uitgebreid promoten (greenwashing).

Duurzame uitvaart - systeemaanpak

♡ Liefdevol afscheid voor mens en natuur ♡

	SLF	Uitvaart
1	System	Vorbereiden – overlijden – uitvaart - herinneren
2	Success	Liefdevol afscheid voor mens en natuur
3	Strategy	Duurzame uitvaartproducten, bedrijfsvoering, professionals Minder materiaal, duurzame materialen, duurzame energie, social impact
4	Actions	Ontwikkelen duurzame uitvaartproducten Platform voor consumenten en uitvaartprofessionals Training uitvaartprofessionals Social media campagne, promoten
5	Tools and Metrics	%duurzame producten beschikbaar, verkocht LCA milieu impact uitvaartproducten Label, keurmerk

Begin with the end in mind...

Verder geloof ik ook dat duurzaamheid alleen maar kan worden bereikt door samenwerking en dialoog in de uitvaart keten. In de afgelopen jaren zijn er verschillende initiatieven ontstaan. GreenLeave, een samenwerkingsverband van vooral grote uitvaartondernemers, geeft een mooi overzicht van duurzame uitvaartproducten in alle categorieën. Er wordt gewerkt met een Greenleave-approved label. Dit initiatief lijkt vanwege kosten en focus (oa bedrijfsvoering) weinig aansluiting te vinden bij kleinere uitvaartondernemingen. Vanuit de kleinere uitvaartondernemingen ontstaan weer andere initiatieven (o.a. Nieuw Bakje Troost en collectief in oprichting). Hierbij is kennisdeling ook een belangrijk aandachtspunt. Een toeleverancier kan nog zulke mooie duurzame kisten, manden of transport hebben, als de mensen er niet mee bekend zijn of er is geen goed en eerlijk advies, dan wordt de boot gemist.

We gaan verder met de uitvaart casus - een liefdevol afscheid van Eva ♡

Een duurzaam uitvaart scenario

Het is maart 2022 en we nemen afscheid van Eva Slingeland (54), overleden aan de gevolgen van borstkanker. Ze is getrouwd met Joep en ze hebben 4 kinderen. Eva is de afgelopen week thuis opgebaard, in de serre met uitzicht op de tuin. Er zijn veel vrienden en familie langs geweest voor een laatste afscheid en om steun te betuigen aan Joep en de kinderen. In plaats van een kist is er gekozen voor een lijkwade waarin Eva is gewikkeld en voor een draagbaar. Voor de koeling worden graszoden gebruikt die dagelijks worden besprenkeld met water met daarin rozemarijn en kwarts. De graszoden worden na afloop weer teruggelegd in eigen tuin. Op de meeste momenten ligt Pip, hun Golden Retriever naast Eva in de serre. De beste vriendinnen van Eva hebben nog een avond met elkaar gegeten en gedronken in de serre naast Eva. In het begin was het onwennig maar al snel was het gezellig en intiem om zo bij elkaar te zijn en herinneringen op te halen.

Op de dag van de uitvaart wordt Eva met de rouwbakfiets naar het Beauforthuis gebracht waar het afscheid zal plaatsvinden. Zoon Bas (17) bestuurt de bakfiets en de naaste familie en vrienden uit Zeist en omgeving fietsen mee. De rouwfiets ligt vol met bloemen en bladeren van het seizoen. Een grote Magnolia tak uit de tuin van een goede vriendin, ligt op de wade.

Bij aankomst bij het Beauforthuis worden ze opgewacht door de genodigden die in een haag voor de kerkzaal staan. Er zijn ongeveer 150 familieleden en vrienden aanwezig. Een groot deel hiervan is met de fiets en het OV gekomen of heeft gecarpoold zoals verzocht op de digitale rouwkaart. Er wordt een livestream gemaakt van het afscheid. Zo zijn de mensen die er niet bij konden zijn, door corona of anderszins, weliswaar op afstand maar toch verbonden.

Welkomstwoord

Welkom bij het afscheid van Eva Slingeland. Welkom Joep, Julia, Bas, Anne, en Kate en natuurlijk alle familie en vrienden van Eva. Ook de mensen die hier fysiek niet aanwezig konden zijn, fijn dat jullie toch verbonden zijn via de digitale weg. Verbinding was een belangrijk drijfveer van Eva, dat heb ik in de afgelopen dagen van veel mensen gehoord. Verbinding met de mensen om haar heen en verbinding met de natuur. Het is goed om samen te komen in het Beauforthuis, een plek waar ze zo graag kwam, voor theater of voor een hapje en een drankje na een wandeling. Deze plek is gevuld met mensen die haar zo dierbaar zijn.

We gaan luisteren naar muziek van Ennio Morricone uit Once upon a time in de West, uitgekozen door Eva zelf. De melodie neemt ons terug naar vervlogen tijden. Wat voorbij is, komt niet meer terug. Maar de herinnering blijft. Joep zal daarna het woord nemen en zijn herinneringen delen.

Slotwoord

We zijn nog niet aan het einde gekomen van deze afscheidsbijeenkomst. De naaste familie gaat later vanmiddag Eva met de bakfiets brengen naar Begraafplaats Zeister Bosrust, haar laatste rustplaats. Aanvankelijk koos ze voor crematie omdat daar sinds 2020 ook een elektrische crematieoven is, wat vanuit duurzaamheidsperspectief misschien beter is voor de natuur. Het leven zit vol met dilemma's en uiteindelijk koos ze voor dit liefdevolle afscheid.

Eerst nodigen we jullie uit in de ruimte hiernaast voor een hapje en een toast op het leven van Eva. De genodigden mogen eerst naar het restaurant gedeelte gaan via de grote binnendeur. De naaste familie volgt als laatste. Bij de deuren staan 2 manden. In één mand ligt voor een ieder een foto van Eva met achterop haar lijfspreuk, *“Alles stroomt, niets blijft”*. We hopen dat jullie zo een tastbare herinnering aan haar hebben. In de andere mand kunnen jullie, zoals aangegeven op de brief, voor Joep en de kinderen een foto van Eva met jullie zelf achterlaten met daarop een herinnering aan Eva die je wil delen.

Slotsom

Duurzaamheid is een complex onderwerp. Zelfs duurzaamheid binnen een specifieke sector zoals de uitvaart laat zich niet makkelijk meten of omschrijven. Het gaat om een liefdevol afscheid. Duurzaamheid is daarbij een middel (als het past bij de behoefte van de nabestaanden) en geen doel op zich. De rol van de uitvaartbegeleider is hierbij belangrijk. Door kennis van de mogelijkheden en juiste gespreksvoering kan hij of zij bijdragen aan een duurzame uitvaart. De grote en kleine uitvaartorganisaties gaan ieder op eigen wijze om met duurzaamheid. Door het verbinden van alle inspanningen wordt een belangrijke stap richting duurzaamheid gezet.

Voor mezelf heb ik ook geleerd dat het geen wedstrijd is in de beste, mooiste of meest duurzame uitvaart. Sterker nog, het gaat om een liefdevol afscheid voor mens en natuur. Liefdevol zijn voor jezelf, compassie hebben met jezelf op alle lastige momenten, is misschien de moeilijkste maar ook de belangrijkste stap.

Bronnen

Artikelen

10 Tips duurzaam vervoer, Brancheblad Uitvaartzorg, uitgave nr 6 Duurzaam Vervoer, december 2021, blz. 14

Alternatieven voor de laatste weg (diverse uitvaarttechnieken), Tomas van Dijk, Volkskrant 8 januari 2022

Begraven is niet slecht voor het milieu, Opiniestuk door Marjon Weijzen, 16 augustus 2011

<https://www.trouw.nl/opinie/begraven-is-niet-slecht-voor-het-milieu~b184bf58/>

Brundtland definitie van duurzame ontwikkeling

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/071516_mnp_duurzaamheidsagenda.pdf

CO2-emissie van een gemiddelde DELA-uitvaart, mei 2020

<https://www.mvoutvaartbranche.nl/2020/05/06/co2-emissie-van-een-gemiddelde-dela-uitvaart>

Donut Economie. In zeven stappen naar een economie voor de 21ste eeuw, Kate Raworth, 2017, Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Duurzame kisten duurzaam vervoeren is nog ver weg, Ingeborg van den Wijngaart en Marjon Weijzen, Brancheblad Uitvaartzorg, uitgave nr 6 Duurzaam Vervoer, december 2021, blz. 10

Eco Krijger Desmond Tutu kreeg water crematie om de aarde te ontzien, door Peter Giesen, Volkskrant 3 januari 2022

Elektrische ovens en proef waterstof, Brancheblad Uitvaartzorg, uitgave nr 6 Duurzaam Vervoer, december 2021, blz. 9

GreenLeave, geraadpleegd op 6 december 2021

<https://greenleave.nu> en https://greenleave.nu/userfiles/Overzicht_duurzame_uitvaartproducten_GreenLeave.pdf

How to duurzaam laten kiezen | Maak het persoonlijk, John Hermse, Brancheblad Uitvaartzorg, december 2021, blz. 18

Impact van menselijk handelen op het milieu, I = PAT – Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/I_%3D_PAT, geraadpleegd 12 januari 2022

MVO in de uitvaartbranche, door Marjon Weijzen, geraadpleegd op 7 december 2021

<https://www.uitvaart.nl/uitgelicht/verantwoorde-uitvaart/mvo-in-de-uitvaartbranche>

MVO Uitvaartbranche Nederland. Persbericht: De uitvaartbranche staat voor een super uitdaging, juni 2021

<https://www.mvoutvaartbranche.nl/2021/06/01/de-uitvaartbranche-staat-voor-een-super-uitdaging>

Onze aarde niet uitputten maar waarde toevoegen | Interview Ilse van de Voort, MVO Manager DELA, door Ingeborg van den Wijngaart, Brancheblad Uitvaartzorg, december 2021, blz. 26

Redesign Death, expositie over behoeften en rituelen rondom overlijden, Cube design museum, oktober 2020

Sustainability crash course, Learn about sustainability at home: crash course - YouTube, geraadpleegd 14 december 2022

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLEXqjIYY5zi6hWCvm5idXYLH2Qtv7ft-f>

The Natural Step Sustainability Primer, geraadpleegd 10 december 2022

<https://www.naturalstep.ca/the-natural-step-sustainability-primer>

TNO 2014 R11303 Milieueffecten van verschillende uitvaarttechnieken – update van eerder TNO onderzoek, opdrachtgever Yarden, november 2014

Vergaan in het tempo van de natuur | Loop biotech | Interview Bob Hendriks, door Marjon Weijzen, Brancheblad Uitvaartzorg, december 2021, blz. 32

Muziek

Ennio Morricone - Your love 3:43 <https://youtu.be/2s0-wbXC3pQ>

Interviews

Naam	Organisatie, functie	Categorie	Datum overleg
Ilse van de Voort	DELA, MVO manager	Groot UVO ²	9 februari 2022
Ank Mooren	(voorheen) Regiomanager DELA	Groot UVO	19 januari 2022
Immanuel Baan	Uitvaartbegeleiding	Klein UVO	31 december 2022
Bert Jansen Venneboer	Natuurlijk afscheid	Klein UVO	19 januari 2022
Barbara Alma	Alma Uitvaartzorg	Klein UVO	24 december 2022
Andja Bratic	Art of Goodbye	Klein UVO	28 januari 2022
Koen Verlinden	Eigenaar Fair Coffins	Toeleverancier	27 januari 2022
Heleen Litmaath	Granaatappel Ritueelbegeleiding	overig	28 januari 2022
Eva Froger	GreenLeave, Adviseur	overig	8 december 2022
Ilse van Veghel	GreenLeave, Auditor	overig	23 december 2022
Marjon Weijzen	Hoofdredacteur Brancheblad Uitvaartzorg Milieukunde	overig	26 januari 2022
Reina Swinkels	Master student TU Delft, onderzoek resomeren	overig	27 januari 2022
Inge van der Horst	Student Meander, duurzame uitvaart	overig	5 januari 2022
Freek van der Pluijm	Adviseur duurzaamheid, Re-volt	overig	13 januari 2022

² UVO afkorting voor uitvaartorganisatie